

Bárány V. Fanny – Havasi Bianka – Kelemen Anna
joghallgatók (PTE ÁJK), az ÓNSz közjogi tagozatának tagjai

A terrorizmus elleni küzdelem napjainkban - közjogi megközelítésben

I. Bevezetés

A terrorizmus és az ezzel szoros összefüggésben álló biztonság kérdése nemzetközi jogi, uniós jogi és tagállami közjogi szinten egyaránt vizsgálatra érdemes téma. Globalizált világban a terrorizmus rejtőzködő fenyegetése folyamatos kockázatot jelent. Egyetlen állam sem lehet biztos abban, hogy ha területe eddig nem volt terrorakciók célpontja, nem is lesz a jövőben, hiszen bármilyen előjel nélkül bekövetkezhet olyan esemény, aminek következtében a távolinak tűnő kihívások és veszélyforrások határainkon belülre kerülnek. A tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközeik világméretű terjedése, különböző régiók erőteljes fegyverkezése növelik a bizonytalanságot és a kiszámíthatatlanságot, valamint folyamatos veszélyt jelentenek az euroatlanti szövetségi rendszer, így hazánk biztonságára is,⁵¹ ugyanis Magyarország terrorfenyegetettségi szintje bár alacsony, mindenkor szoros összefüggésben volt és van a nemzetközi, különösen a régiókat érintő politikai folyamatokkal. Úgy is mondhatnánk, „[g]lobalizált világunkban a biztonság nem a határainknál kezdődik.”⁵² A XXI. századra tehát a biztonság szerepe kiemelt jelentőségűvé vált, ugyanis a gazdasági fejlődés negatív hatásai, a szegénység, a migrációs problémák, a nemzetközi bűnözés, vagy épp a már említett terrorizmus a nemzetközi közösség egészét – így hazánkat is – érintő kérdéssé és megoldásra váró problémává alakult.⁵³ Mindez azért jelent igen markáns problémát, mivel az államokra és intézményeikre jellemző kiszámíthatósággal szemben a terrorizmus kiszámíthatatlansága és rugalmassága áll, amelynek következtében különösen nehézé válik az

⁵¹ A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról

⁵² A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról

⁵³ Ld. bővebben: *Berneke Ágnes – Koncz István – Lamm Vanda: Az új világrend és az emberi jogok – a globalizáció komplex hatásai.* Harsányi János Főiskola, MTA Jogtudományi Intézete.

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/tudomany_es_ismeretterjesztes/strategiai_kutatasok_2008_2009/pages/14_Uj_vilagrend.pdf, http://www.debreceinjogimuhely.hu/archivum/3_2005/a_terrorizmus_elleni_vedekezes/ (2015. 06. 08.)

ellene való védekezés és a biztonság megteremtése. Az állami bűnüldözés, a rendvédelmi szervek tevékenysége és a jogállamiság alapjainak megléte mellett az államok közötti valós és hatékony együttműködésre van szükség a terrorizmus egyre pusztítóbb támadásaival, módszereivel szemben.

Tanulmányunkban kitérünk az Európai Unió részvételére a terrorizmus elleni küzdelemben, majd a hazai biztonság- és védelempolitika jellemzőinek, sajátosságainak bemutatása mellett a különleges jogrend szabályozásának ismertetésére is sor kerül.

II. Fogalmi meghatározások

1. Globalizáció

Legáltalánosabb értelmét tekintve, a globalizáció egyes partikuláris jelenségek és tendenciák világméretűvé válását, a különböző államok azonos szférái közötti globális összefonódások rendszerének kialakulását és elmélyülését jelenti. Globalizációról beszélhetünk többféle értelemben, így lehet politikai, gazdasági, pénzügyi, ökológiai, társadalmi, kulturális, technológiai, információs, nyelvi és jogi értelemben vett globalizáció is. E jelenségnek mind pozitív, mint negatív hatásai megfigyelhetők, amelyek közül paradox módon a negatív következmények listája gyakran hosszabb, mint az előnyöké. E körbe tartoznak – a témánk szempontjából relevanciával bíró – új típusú biztonságpolitikai veszélyek és kihívások megjelenése, az államon belüli konfliktusok számának növekedése, az illegális migráció fokozódása, a politikai és a vallási szélsőségek felemelkedése, a terrorizmus és a nemzetközi szervezett bűnözés megerősödése.⁵⁴

2. Biztonság

A biztonság fogalma folyamatosan változik, amely során egyrészt bővül, összetettebbé válik, másrészt magába foglalja a biztonság elérése érdekében szükséges védelmi feladatokat is,⁵⁵

⁵⁴ Bernek – Koncz – Lamm: i. m. 322. o.

http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/tudomany_es_ismeretterjeszes/strategiai_kutatasok_2008_2009/pages/14_Uj_vilagrend.pdf (2015. 06. 08.)

⁵⁵ Ürmösi Károly: A biztonság, a biztonság fogalma. *Hadtudományi Szemle* 2013/4. sz. 148. o.

http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2013/2013_4/2013_4_alt_urmosi.pdf,
http://2010-2014.kormany.hu/download/f/49/70000/1035_2012_korm_határozat.pdf (2015. 06. 08.)

amely az egyének, kormányzati és nem kormányzati szervezetek, transznacionális szereplők sokaságát érinti. A biztonság meghatározása többféle dimenzióban tehető meg, így beszélhetünk politikai, környezeti, gazdasági, informatikai, katonai, társadalmi elemekről is,⁵⁶ e komplexitásból adódóan nehezen írható le rövid fogalomként, valamint látható, hogy tartalma is vitatott, nincs egységes értelmezés.⁵⁷ Az egyes alrendszerek is komplex rendszert alkotnak, amelyek egymásra hatásuk egyre közvetlenebb és összetettebb, valamint nem öncélúak, hanem fontos társadalmi, nemzeti és nemzetközi elvárások fogalmazhatóak meg, az azonban leszögezhető, hogy a biztonság fogalma erősen szubjektív színezetű.⁵⁸

3. Terrorizmus

A modernkori terrorizmus megjelenése az 1960-as évek végére tehető, amely óta a terrorizmussal foglalkozó szakemberek több mint száz definíciót fogalmaztak meg, amelyek körül nem alakult ki széleskörű nemzetközi konszenzus.⁵⁹ Természetesnek tekinthető, hogy eltérően viszonyul a terrorizmushoz egy nagyhatalom politikusa, kutatója, ahol a terrorista csoportok akciói szinte minden nap veszélyt jelentenek, mint egy olyan kis országban, ahol a terrorfenyegetettség nem jelent akut napi problémát.⁶⁰ Konszenzusus definíció hiányában két megoldás alkalmazható, az egyik alapján az határozható meg, hogy mi nem jellemzi a terrorizmust, míg a másik megközelítés értelmében épp a terrorizmus jellemzőinek összegyűjtésével adható egy fogalmi meghatározás.⁶¹ A nemzetközi szervezetek, így például

⁵⁶ Ürmösi: i. m. 148. o.

http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2013/2013_4/2013_4_alt_urmosi.pdf (2015. 06. 10.)

⁵⁷ *Jobbágy Szabolcs*: A Magyar Köztársaság biztonságpolitikájával foglalkozó alapidokumentumok. *Hadtudományi Szemle* 2010/4. sz. 28-29. o.

http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2010/2010_4/2010_4_br_jobbagy_szabolcs_28_39.pdf (2015. 06. 09.)

⁵⁸ Ürmösi: i. m. 154. o.

http://uni-nke.hu/downloads/kutatas/folyoiratok/hadtudomanyi_szemle/szamok/2013/2013_4/2013_4_alt_urmosi.pdf (2015. 06. 10.)

⁵⁹ *Józsa László*: Globális terrorizmus – fogalmi keretek. In: Tálás Péter (szerk.): *Válaszok a terrorizmusra, avagy van-e út az afganisztáni vadásztattól a fenntartható globalizációig*. SCKH-Charta-Press, Budapest 2002. 85-140. o.

⁶⁰ <http://www.matud.iif.hu/2010/02/15.html> (2015. 06. 08.)

⁶¹ ZMNE Stratégiai Védelmi Kutató Központ Elemzések – 2004/3 - A terrorizmus elleni küzdelem fogalmi és tartalmi keretei, különös tekintettel annak katonai dimenziójára.

http://netk.uni-nke.hu/uploads/media_items/svkk-e-2004-3-a-terrorizmus-elleni-kuzdelem-fogalmi-es-tartalmi-keretei-talas-poti-takacs.original.pdf (2015. 06. 10.)

az ENSZ által kidolgozott definíciók is eltérők: „[a] terrorizmus személyek vagy csoportok fegyveres erőszakot alkalmazó tevékenysége, politikai-ideológiai jelszavakkal az állam és a társadalmi rend szilárdságának megingatására.” 2004-ben azonban a terrorizmus definiálására egy újabb kísérletet figyelhettünk meg, amely értelmében „mindaz a cselekmény, amely arra irányul, hogy halált vagy súlyos testi sérülést okozzon civileknek és a harcokban részt nem vevőknek, és amelynek természetéből és a körülményekből adódóan az a célja, hogy megfélemlítse a lakosságot, vagy arra kényszerítsen egy kormányt vagy nemzetközi szervezetet, hogy valamit megtegyen, vagy tartózkodjék valaminek a megtételétől”⁶² terrorizmusnak tekinthető. Mindezek alapján három fontos kritérium kiemelése tehető meg, így elsőként az erőszak megléte, azzal való fenyegetés, másodikként fontos, hogy a terrortámadások háttérében legyen megfogalmazott politikai cél, harmadikként pedig szükséges, hogy civilek személyi és vagyoni biztonsága kerüljön veszélybe. Viszonylagos konszenzus alakult ki annak tekintetében, hogy amennyiben polgári személyek, megélhetési javaik, életmódjuk és kormányuk terror⁶³ célpontjává válik, akkor azokat a személyeket, akik ezt elkövetik terroristáknak, a tevékenységüket pedig terrorizmusnak nevezhetjük. Látható tehát, hogy többféle megközelítés létezik, és bár nincs egységes jogi definíció általános jellemzők mégis kiemelhetők. A képet tovább árnyalja az a tény, amelynek értelmében a szakirodalmi álláspontok egyre inkább különbséget tesznek régi- és új típusú terrorizmus között.⁶⁴

III. Magyarország biztonságát érintő kihívások

Biztonsági gondolkodásunkat alapvetően a lokális, regionális és globális biztonsági helyzet és ezen belül országunk pozíciója határozza meg. Ennek megfelelően Magyarország biztonságára elsősorban az országon belüli és a közvetlen közelében végbemenő politikai, gazdasági, társadalmi folyamatok vannak hatással. Az ország biztonságát érintő veszélyek alapvetően a szomszédos térségek instabilitásából, a társadalmi-gazdasági átmenet feszültségeiből

⁶² http://www.debrecebijogimuhely.hu/archivum/3_2005/a_terrorizmus_elleni_vedekezes/#_edn13 (2015. 06. 10.)

⁶³ Vagyis az erőszak szélsőséges formájával fenyegetik őket, vagy ezt alkalmazzak velük szemben valamilyen cél elérése érdekében.

⁶⁴ ZMNE Stratégiai Védelmi Kutató Központ Elemzések – 2004/3 - A terrorizmus elleni küzdelem fogalmi és tartalmi keretei, különös tekintettel annak katonai dimenziójára. http://netk.uni-nke.hu/uploads/media_items/sykk-e-2004-3-a-terrorizmus-elleni-kuzdelem-fogalmi-es-tartalmi-keretei-talas-poti-takacs.original.pdf, (2015. 06. 10.)

származnak. Ennek megfelelően hazánk biztonság- és védelempolitikájának alapelveként kerül rögzítésre: „Magyarország biztonságára elsősorban az euroatlanti régiók biztonságának alakulása és a térségben végbemenő politikai-társadalmi-gazdasági folyamatok gyakorolnak hatást, de az ország nem függetlenítheti magát a globális veszélyforrásoktól sem.”⁶⁵ Magyarország biztonsági környezetét tekintve megállapítható, hogy a közelünkben elhelyezkedő államok részéről nem fenyegeti hazánkat az állami politika szintjén szervezett hadászati célú és méretű közvetlen katonai támadás. A nemzetközi bűnözés terjedése azonban hazánkat sem hagyja érintetlenül, így a nemzetközi terrorizmus sem. E jelenség hazánk társadalmi stabilitására negatív hatást gyakorol, valamint e folyamatok hosszútávon destabilizáló hatást gerjeszhetnek, amelyek válsághelyzetek kialakulását is eredményezhetik.⁶⁶

A terrorista csoportok célja többek között az állami hatalom meggyengítése, ezért merényletekkel azt próbálják a társadalom tagjai felé közvetíteni, hogy az állam képtelen megvédeni állampolgárait, így annak hatalma és az azon alapuló hagyományos berendezkedés értelmetlenné válik.⁶⁷ A megfelelő „válaszhoz” azonban megfelelő eszközök kellenek, ez viszont áldozatokkal – így a jogállami korlátok sérülésével és az alkotmányos jogok korlátozásával – járhat. „A demokráciák fő ismertetőjelei tehát – mozgásszabadság, egyesülési szabadság, a hatalom jogi korlátai, a nyitottság, a tolerancia, a törvényesség, az emberi élet magas értéke, valamint a szólásszabadság – amelyeket az alkotmányok garantálnak, mind olyan eszközök, amelyek veszélybe kerülése, az állam és a társadalom viszonyának rosszabbodásával, a terroristák malmára hajtja a vizet.”⁶⁸

A hatékony védelmi rendszer kiépítése akkor történhet meg, ha a bűnüldöző szerv minél több és pontosabb adattal rendelkezik. Az adatokhoz különféle megfigyelő és hírszerző rendszerek kiépítésével férnek hozzá a hatóságok, ez azonban az emberi jogok korlátozását vonhatja maga után, mivel így a társadalom egészéről rendelkeznek különféle információkkal. Ehhez kapcsolódóan merült fel az adatvédelemhez valamint a képmás- és hangfelvételhez fűződő törvényi garanciák problémája. A nyomozási technika folyamatos fejlődésével a különböző lehallgatásokon keresztül, a személyes telefonbeszélgetés, levelezés figyelemmel

⁶⁵ 94/1998. (XII. 29.) OGY határozat 2. pontja

⁶⁶ *Sápi Gábor*: Az átalakuló országvédelem rendszere a megváltozott biztonsági kihívások tükrében. *Vezetés- és Szervezéstudomány* 127-128. o. http://193.224.76.4/download/konyvtar/digitgy/nek/2004_3/07_sapi.pdf (2015. 06. 10.)

⁶⁷ *Rada Máttyás – Vajda Viktor*: A terrorizmus elleni küzdelem, avagy a 22-es csapdája. *Külügyi Szemle* 2010/1. sz. 139. o.

http://kki.gov.hu/download/1/fa/b0000/Kulugyi_Szemle_2010_01_A_terrorizmus_elleni_k%C3%BCzd.pdf (2015.06.08.)

⁶⁸ *Rada – Vajda*: i. m. 148. o.

kísérésén át, az interneten látogatott webhelyek ellenőrzéséig, mind az egyén privát szférájának sérülését eredményezik. A társadalom minden tagja, minden aspektusból, korlátlanul megfigyelhetővé válik. A vita kulcskérdése nem az, hogy ezekben a jogos helyzetekben ezek az eszközök legalitást nyernek-e, hanem az, hogy ki határozza meg, hogy mikor állnak fenn azok a jogos helyzetek, amelyek indokoltá teszik a szabadságkorlátozást. A magánszféra és a személyes adatok védelme egyre nehezebbé válik, mivel a kormányok arra törekszenek, hogy – a terrorizmus elleni küzdelem szükségességére hivatkozva – egyre többet tudjanak meg az egyénekről.

Az államnak az emberi élet és a személyes biztonság védelmére vonatkozó kötelezettsége magában foglalja azt is, hogy a jövőbeni terrorista támadásokat lehetőség szerint megelőzze vagy megakadályozza.⁶⁹ Magyarország a terrorizmus elleni harc jegyében a megelőzést tekinti elsődleges feladatának, amely egyrészt szövetségi helyzetéből eredő kötelessége, másrészt önös érdeke, mivel már nem elég a katonaság erejére támaszkodni, mert a támadások nem a csatatereken és nem katonai kontingensek ellen történnek, hanem a civil társadalom ellen, az állampolgárok lakóhelyén, ezért a civil szféra hathatós támogatására van szükség mind a megelőzésben, mind a merénylet utáni pánik kezelhetőbbé tételében.⁷⁰

A biztonságot befolyásoló kihívások több szempont szerint is csoportosíthatóak, témánk szempontjából az alábbi tipizálást tekintjük relevánsnak: globális, lokális, illetve regionális kihívások.⁷¹ Vannak azonban olyan kihívások, amelyeket nehéz elhelyezni e rendszerben, így a terrorizmust is. Általánosan a globális kihívásokhoz sorolhatjuk, a konkrét vizsgálatok azonban azt mutatják, hogy a terrorista csoportok túlnyomó többsége a „nemzeti terrorizmus” körébe sorolhatóak, azaz lokális szinten tevékenykednek, de található példa szubregionális, régiókon átívelő terrorizmusra is. A terrorizmus, mint a fenyegetések legmagasabb szintű foka középtávon nem, de hosszabb távon közepes valószínűséggel, magas fenyegetést jelenthet társadalmunk számára.⁷²

⁶⁹ *Haraszi Margit Katalin*: A terrorista méltósága. A kínvallatás alapjogi dilemmái (I. rész). *Közjogi Szemle* 2012/2. sz. 53. o.

<http://kozjogiszemle.hu/korabbiszamok/category/20-2012.-vi-ii.-szm.html> (2015.06.08.)

⁷⁰ *Rada – Vajda*: i. m. 161. o.

⁷¹ *Gazdag Ferenc – Tólas Péter*: A biztonságot veszélyeztető tényezőktől I. *Nemzet és Biztonság*, 2008. április 7-8. o.

http://www.nemzetesbiztonsag.hu/cikkek/gazdag_ferenc_tolas_peter-a_biztonsagot-veszelyeztet_tenyez_kr_l_i.pdf (2015. 06. 09.)

⁷² *Resperger István*: Biztonsági kihívások, kockázatok, fenyegetések és ezek hatása Magyarországra 2030-ig. *Felderítő Szemle – A Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat tudományos lapja* 2013/3. sz. 31-32. o.

IV. Az Európai Unió részvétele a terrorizmus elleni küzdelemben

1. Az Európai Unió elvárásai

1.1. A Tanács 2002/475/IB kerethatározata a terrorizmus elleni küzdelemről

A 2001. szeptember 11-i egyesült államokbeli terrortámadás után az Európai Unió eltökélte, hogy határozottabban kell fellépni a terrorizmus ellen. 2002-ben e célkitűzésnek a kézzel fogható eredménye az Európai Unió Tanácsa által kiadott terrorizmus elleni küzdelemről szóló 2002/475/IB kerethatározat, amelyet a Tanács különleges jogalkotási eljárásban a Parlament hozzájárulásával fogadott el. A kerethatározat egyfajta iránymutatás a tagállamok számára, olyan minimumszabályokat határoz meg, amelyek az uniós elvárásokat fogalmazzák meg a tagállami szintű terrorizmusellenes szabályozás területén. A cél a terrorizmus szabályozásának a közelítése az Unión belül. Ide kell érteni elsősorban a terrorcselekmény és terrorista csoport fogalmának meghatározását, az elkövetők tekintetében az alkalmazott büntetéseket és szankciókat, valamint az üldözés hatékonysága céljából a joghatósági szabályok kellő tisztázása is szükséges.

Az 1. cikk rendelkezik azokról a feltételekről, illetve azok célzatairól (lakosság komoly megfélemlítése, állam, állami szerv vagy nemzetközi szervezet tevésre, nem tevésre kényszerítése, állami alkotmányos, gazdasági, politikai, társadalmi rendjének megzavarása, megváltoztatása),⁷³ amelyek teljesülése esetén a cselekményt a tagállamok kötelesek terrorcselekménnyé nyilvánítani. A 2. cikkben meghatározásra kerül a terrorista csoport fogalma: „kettőnél több személyből álló, hosszabb idő alatt létrehozott, szervezett csoportot jelent, amely terrorista bűncselekmények elkövetése végett összehangoltan működik.”⁷⁴ Ezt követően a határozat olyan elkövetési magatartásokat jelöl ki, amelyek terrorcselekmény szerinti büntetését várja a tagállamoktól, megjelölve a konkrét bűncselekményeket illetve elkövetési stádiumokat, elkövetői minőségeke.⁷⁵ A kerethatározat a szankciókról is rendelkezik, amelynek tekintetében az elsődleges cél a kellően szigorú és visszatartó hatású büntetőjogi jogkövetkezmények kilátásba helyezése. A terrorista bűncselekmények szigorúbb büntetése megkövetelt a különös célzattal nem bíró elkövetésekkel szemben, tehát a

⁷³ A Tanács Kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) 1. cikk

⁷⁴ A Tanács Kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) 2. cikk

⁷⁵ A Tanács Kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) 3-4. cikk

bűncselekmény célzatossága, terrorizmusra irányultsága kitüntetett jelentőséget kell kapnia.⁷⁶ A 6. cikkben különös körülmények vannak nevesítve, amelyek esetén a tagállamoknak lehetőségük nyílik enyhíteni az eredetileg kilátásba helyezett szankción. Ilyenre okot adó körülmény lehet, ha a terrorista felhagy cselekményével és hatóságoknak olyan információkat szolgáltat, amelyeket azok egyébként nem tudnának megszerezni.⁷⁷ A határozat rendelkezik a jogi személyek felelősségéről és a velük szemben alkalmazandó szankciókról, valamint a joghatóságról és a büntetőeljárás legfontosabb szabályairól. A 10. cikkben a sértettek védelméről és támogatásáról van szó, itt kerül rögzítésre az is, hogy a büntetőeljárás megindítása nem függhet a sértett bejelentésétől vagy feljelentésétől, valamint szociális kötelezettségekkel terheli a tagállamokat.

A tagállamoknak 2002. december 31-ig kellett meghozniuk azokat az intézkedéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a kerethatározatban foglaltaknak megfeleljenek.⁷⁸ A legtöbb esetben büntetőjogi szabályozással történt mindez, mint Magyarországon is, hazánkban ugyanis mind a korábbi büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 216. §-ában, mind a hatályos 2012. évi C. törvény 314. §-ában megfogalmazott terrorcselekmény, mint büntetőjogi tényállás összhangban van az uniós kerethatározattal.

1.2. Az Európai Unió terrorizmusellenes stratégiája

Az Európai Unió Tanácsa 2005-ben alakította ki az Unió terrorizmusellenes stratégiáját, amely négy alappillérből tevődik össze: megelőzés, védelem, üldözés, reagálás. Mivel Európa is számos terrortámadás elszenvedője évről évre (2009-2013-ig 1010 terrorcselekményt követtek el Európán belül), fontos volt az Uniónak célként meghatározni az uniós polgárok érdekében Európa biztonságosabbá tételét, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség minél realisabbá tételét és a globális küzdelmet a terrorizmus ellen, mindezt természetesen az emberi jogok tiszteletben tartása mellett.⁷⁹

1.2.1. Megelőzés

⁷⁶ A Tanács Kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) 5. cikk

⁷⁷ A Tanács Kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) 6. cikk

⁷⁸ A Tanács Kerethatározata (2002. június 13.) a terrorizmus elleni küzdelemről (2002/475/IB) 11. cikk

⁷⁹ <http://www.consilium.europa.eu/hu/policies/fight-against-terrorism/> (2015. 06. 11.)

Az Unió számára a legnagyobb fenyegetést az Unióban élő személyek terrorizmusra toborzása jelenti, így elsődleges cél a prevenció tekintetében a radikalizálódás és toborzás megakadályozása.⁸⁰ Megfigyelhető az a tendencia, miszerint a fiatalabb generációk, akik második vagy harmadik generációt jelentenek az Európába érkező iszlám vallást követő kultúrák tekintetében, hajlamosak az iszlám vallásának egy radikálisabb irányát követni, ezzel egy új terrorista generációt kialakítva. E személyeknek a terrorizmustól való távoltartása az elsődleges cél, így meg kell tudni a radikalizálódásukhoz vezető okokat. A radikalizálódás leküzdése elsősorban a tagállamok feladata, a lehető legszélesebb körben korlátozni kell a lehetőségeket és eszközöket, amelyek ezt a folyamatot az egyéneknél elindíthatják.⁸¹ Az egyik leggyakoribb formája az interneten megvalósuló radikális eszmék terjesztése, hozzáférhetővé tétele, ami fizikai határokat nem ismerő módon eljuthat bárkihez, aki internet hozzáféréssel rendelkezik, ami ma már szinte természetesnek vehető, éppen ezért a legveszélyesebb. Ezeket és a további uszító, toborzó jellegű magatartásokat a kormányok elsősorban megfelelő jogszabályok megalkotásával, ezáltal jogkövetkezmények kilátásba helyezésével tudják leküzdeni, amit leginkább a büntetőjog területén érdemes elvégezni. A büntetőjoghoz fordulás ultima ratio jellegűnek kell lennie, de a terrorizmus esetében nyugodtan mondhatjuk, hogy már nem igényel mérlegelést, vajon szükséges-e a legsúlyosabb következményeket kilátásba helyezni. A radikalizálódás elleni konkrét küzdelem megnyilvánulhat elleneszmék terjesztésében, meggyőzési stratégiákban. A már említett fiatalabb generációkat a kormányok erős integrációval, esélyegyenlőség biztosításával és a demokráciára való törekvéssel tudják a leghatékonyabban a helyes úton tartani, a központi eszköz esetükben az oktatás.

1.2.2. Védekezés

A védekezés meghatározó része az uniós politikának. Ez alatt főként a potenciális célpontok megerősítését kell érteni, hogy ha azokat támadás érné, minél kisebb legyen a bekövetkező hátrány és a célpontok sebezhetősége. A védelem középpontjában a határvédelem és infrastruktúra védelme áll, ezek közül kiemelendő a közlekedés biztonsága.⁸² A határokon átkelő személyek ellenőrzése az egyik legfontosabb szűrő, elméletileg nem juthat be sok gyanús személy. Nagy jelentőséggel bír a közlekedés biztonságának biztosításán belül a légi illetve

⁸⁰ Az Európai Unió 2005. évi terrorizmusellenes stratégiája

⁸¹ Az Európai Unió 2005. évi terrorizmusellenes stratégiája

⁸² Az Európai Unió 2005. évi terrorizmusellenes stratégiája

tengeri közlekedés biztonsága. A terrorista bűncselekmények legjellegzetesebb elkövetési magatartásai repülőgépekkel kapcsolatos elkövetést jelentenek. Az Unió különös biztonsági előírásokkal kívánja elhárítani a veszélyt ezekre a járművekre nézve, továbbá egyre szigorodnak a repülőtéri védelmi előírások is.⁸³

1.2.3. Üldözés

Ez a kötelezettségvállalása az Uniónak már kifejezetten tevőleges magatartásokban ölt testet. Az üldözés a legfontosabb eszközcselekmény a célok elérése érdekében, amik a következők: a terrorista hálózatok felszámolása, a toborzások megakadályozása, megszüntetése, a terrorizmust szolgáló anyagi eszközökhöz való hozzájutási lehetőségek elvágása, igazságszolgáltatás. Az üldözés elsődlegesen a kölcsönös információszolgáltatásban nyilvánul meg, minél több információval rendelkezik a küzdelemben részt vevő szervezet, annál hatékonyabban tud fellépni. Az Unió is a lehető legszélesebb körben próbál kapcsolatokat kiépíteni, ezáltal több információhoz jutni. Ahhoz, hogy ez megvalósulhasson, nemzeti szinten is lépéseket kell tenni, mivel a legtöbb adathoz ilyen szinten lehet hozzájutni. Nemzeti szinten szükséges megalkotni továbbá azokat a jogi eszközöket is, amelyekkel fel lehet lépni a terrorista cselekményekkel szemben. Az egyik legjelentősebb jogalkotási kötelezettség a tagállamok részéről a terrorizmus finanszírozásának megakadályozásához szükséges eszközök megteremtése. Mivel a terrorizmus finanszírozása szoros kötelékben áll a pénzmosással és hasonló jellegű bűncselekményekkel, így ezek közös, egymással összefüggő szabályozása indokolt.

1.2.4. Reagálás

Egy esetleges terrortámadás esetén a bekövetkezett károk lehető legkisebb mértékűre csökkentése, a következményeket enyhítése a cél. Mindezt meg lehet tenni már létező mechanizmusokkal, amik egyéb katasztrófaelhárító céllal jöttek létre.⁸⁴ Az információ gyors terjedéséhez nagyban hozzájárulhat a média, így hamar el lehet juttatni az illetékes szervekhez azokat az információkat, amelyek tartalmazzák cselekvési kötelezettségüket és további

⁸³ Az Európai Unió 2005. évi terrorizmusellenes stratégiája

⁸⁴ Az Európai Unió 2005. évi terrorizmusellenes stratégiája

segítségére is lehet számítani más, esetleg kívülálló szervezetektől, államoktól, minden rendelkezésre álló eszközt be kell vetni.⁸⁵ További eszköz a terrorizmusra való reagálásra a védekezési mechanizmusok minél magasabb szintre történő felfejlesztése, ami szintén alapulhat államok, szervezetek közötti információ megosztásban. A tagállamok megpróbálják felmérni a lehető legsúlyosabb eredményt, ami bekövetkezhet, és ehhez képest kialakítani a védekezést.⁸⁶ Az Unió együttérzését fejezi ki a terrorizmusnak áldozatul esett személyek és azok családja irányába. Az EU fontos szociális kötelezettségvállalása ezeknek a személyeknek az anyagi és egyéb támogatása, szolidaritást vállalni, valamint a harmadik országbeli uniós polgárok támogatása és védelmezése is kitűzött cél, illetve az EU harmadik országokban történő terrortámadások esetére a következmények kezelésére irányuló technikai és egyéb segítséget nyújt.⁸⁷

1.2.5. Következtetések

A stratégia 2005-ben született, ugyanakkor az Unió tisztában van vele, hogy folyamatos felülvizsgálata szükséges, ami az Európai Tanács félévente elvégezendő feladata. A legutóbbi jelentősebb és eredményesebb felülvizsgálat 2014-ben történt és a radikalizálódás a terrortoborzás elleni küzdelemre vonatkozó iránymutatásokat tartalmaz.⁸⁸ A Tanács 2015. február 9-én brüsszeli közleményében kinyilatkoztatta a jelenlegi állás szerinti legfontosabb stratégia céljait a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatban. Cél szorosabb kapcsolatokat kialakítani a kulcsfontosságú országokkal és szervezetekkel, mint Algéria, Egyiptom, Irak, Izrael, illetve az Arab Államok Ligája, az Afrikai Unió és az Iszlám Együttműködés Szervezete. Fontos további kapacitásépítési projektek és tevékenységek megvalósítása, fő cél a bűnüldözési és igazságügyi együttműködés megerősítése. Új eszközökkel kell fellépni a radikalizálódás és az erőszakos szélsőségek ellen, hangsúlyozni kell az alapvető emberi jogokat és ellenpropagandákat indítani, javítani kell a párbeszédet a különböző vallási és civil társadalmi csoportok között, további nemzetközi együttműködési módokat kell találni és a meglévőket erősíteni. Nagyon fontos a terrorizmus problémájával érintett személyek közötti megoldatlan

⁸⁵ Az Európai Unió 2005. évi terrorizmusellenes stratégiája

⁸⁶ Az Európai Unió 2005. évi terrorizmusellenes stratégiája

⁸⁷ Az Európai Unió 2005. évi terrorizmusellenes stratégiája

⁸⁸ <http://www.consilium.europa.eu/hu/policies/fight-against-terrorism/> (2015. 06. 12.)

konfliktusokra a válaszkérés, a jelenlegi helyzet rendezése és a mögöttes tényezők kezelése a súlyosabb következmények előtt.⁸⁹

V. A magyar biztonság- és védelempolitika

1. A hazai biztonság- és védelempolitika alapjai

Mint ahogyan korábban láthattuk (II.2.) a biztonságúnak nincs egységesen elfogadott fogalma, legáltalánosabb megközelítésben azt mondhatjuk, hogy a veszély és fenyegetés hiányát, illetve a veszély és a fenyegetés elhárításának képességét jelenti. Ugyanakkor fontos látnunk azt is, hogy az egyes államok, nemzetek, közösségek sok esetben egymástól eltérően látják egy-egy fenyegetés veszélyességét, azaz a biztonság kérdését is eltérően értelmezhetik. Ezen túlmenően a biztonság megteremtését nehezíti az is, hogy az utóbbi időszakban kibővült a biztonságpolitika szereplőinek köre, az államok és nemzetek mellett megjelentek a szövetségi rendszerek és nemzetközi szervezetek, illetve az ún. nem állami biztonságpolitikai szereplők is.⁹⁰ A védelempolitika, mint szakpolitika az adott ország védelmével, haderőinek fejlesztésével, valamint a védelmi szektor egészének működtetésével foglalkozik. E körben jelent meg a „hon védelme” fogalom is, amely 2001. szeptember 11-i terrorista támadást követően lényegesen kibővült és a legszélesebb értelemben vett biztonság megteremtését értjük alatta.

2. Magyarország biztonság- és védelempolitikája

A biztonság- és védelempolitika fogalmán belül a biztonságpolitika azon politikai célok, eszközök, stratégiák összessége, amelyek a biztonság megőrzésére, újrateremtésére, illetve a veszélyek elhárítására, csökkentésére, a kockázatok és kihívások kezelésére irányulnak, a védelempolitika pedig egy adott ország vagy szövetség védelmének, haderőinek fejlesztésével, a hadsereg és a védelmi szektor felépítésével, fejlesztésével foglalkozó szakpolitika.⁹¹

⁸⁹ <http://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2015/02/150209-council-conclusions-counter-terrorism/> (2015. 06. 12.)

⁹⁰ http://vtki.uni-nke.hu/uploads/media_items/kul-es-biztonsagpolitikai-agazat-2015-print.original.pdf (2015. 06. 09.)

⁹¹ http://vtki.uni-nke.hu/uploads/media_items/kul-es-biztonsagpolitikai-agazat-2015-print.original.pdf (2015. 06. 09.)

Magyarország biztonság- és védelempolitikájának alapjait a 94/1998. (XII. 29.) Országgyűlési határozat adja, valamint erre támaszkodva, illetve a NATO Stratégiai Konceptiójával és az EU Biztonsági Stratégiájával összhangban került kidolgozásra Magyarország nemzeti biztonsági stratégiája, amelyet a Kormány a 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozattal hirdetett ki.

Hazánk biztonság- és védelempolitikájának célja, hogy szavatolja az ország függetlenségét, szuverén államiságát és területi épségét, valamint hozzájáruljon szövetségesi biztonságához, elősegítse az euroatlanti térség biztonságát, stabilitását.⁹² Az ország biztonságát három alapvető pillérre építi, így nemzeti önerejére, az euroatlanti integrációra és a nemzetközi együttműködésre. Az Országgyűlés gondoskodik a határozatából adódó feladatok teljesítéséhez szükséges feltételek biztosításáról, a Kormány felelős a nemzeti biztonsági stratégia és a nemzeti katonai stratégia kidolgozásáért.

2.1. A nemzeti biztonsági stratégia

Magyarország nemzeti biztonsági stratégiáját a Kormány a 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat mellékleteként fogadta el. A dokumentum rendeltetése, hogy meghatározza azokat a nemzeti célokat, feladatokat és átfogó kormányzati eszközöket, amelyekkel Magyarország a XXI. század elejének nemzetközi politikai, biztonsági rendszerében érvényesíteni tudja nemzeti biztonsági érdekeit.

A nemzeti biztonsági stratégia megvalósításához több eszköz igénybevételére van szükség. Fontos az aktív külpolitikai tevékenység, amelynek egyik meghatározó eszköze a Magyar Honvédség. Alapvető feladata, hogy az Alaptörvénnyel összhangban garantálja az ország biztonságát, valamint hozzájáruljon szövetségesi kollektív védelméhez. A feladatok teljes körű, hatékony ellátáshoz elengedhetetlen a megfelelő civil komponens megléte is. Fontos elemként jelenik meg az is, hogy az ország rendelkezzen erős felderítési és elhárító képességgel, rendvédelmi és válságkezelési intézményrendszerrel.

3. Országvédelem a biztonság- és védelempolitika tükrében

„Az országvédelem olyan komplex védelmi tevékenység, amely során az ország szuverenitása, szövetségi kötelezettségeinek teljesítése, valamint más válsághelyzetek kezelhetőségének

⁹² 94/1998. (XII. 29.) OGY. határozat 3. pontja

érdekében humán- és anyagi erőforrások tervezésére, felkészítésére, koncentrálására, szükség esetén mobilizálására irányul,”⁹³ azaz a felmerülő válsághelyzetek megoldására alkalmasnak kell lennie. Fontos, hogy ennek a rendszernek a megváltozott biztonsági környezetben úgy kell működnie, hogy képes legyen időben felismerni és értékelni az ország biztonságát veszélyeztető tényezőket, ennek alapján időben meghozni a válsághelyzetek megelőzéséhez, elhárításához szükséges döntéseket. Az országvédelem fogalmi körébe tartozik a honvédelem⁹⁴, a katasztrófavédelem⁹⁵ és a polgári védelem.⁹⁶

3.1. Az országvédelem központi szervei és védelmi feladataik

Az országvédelem központi irányítási hatáskörei megoszlanak az Országgyűlés, a köztársasági elnök, valamint a Kormány és a kormánytagok között, ez a hatalommegosztás követi a békeidejű struktúrát, de rendkívüli helyzetekben a hatáskör-elosztási szabályok változnak.⁹⁷

3.1.1. Az Országgyűlés

Az Országgyűlés jogkörei kiterjednek mind a békeidőszakra, mind pedig a különleges jogrend bevezetésének időszakára. Az Országgyűlés feladata Magyarország biztonság- és védelempolitikai alapelveinek megállapítása, a végrehajtás főbb irányinak és feltételeinek meghatározása. Az Országgyűlés dönt továbbá a hadiállapot kinyilvánításáról és a békekötés kérdéséről, rendkívüli állapot idején létrehozza a Honvédelmi Tanácsot, dönt a Magyar Honvédség külföldi alkalmazásáról, illetve az országon belüli alkalmazásáról. Az Országgyűlés honvédelemért felelős biztossága figyelemmel kíséri alapvető feladatainak megvalósítását, felkészültsége, felszereltsége színvonalát.

3.1.2. A köztársasági elnök

⁹³ Sági: i. m. 135-136. o. http://193.224.76.4/download/konyvtar/digitgy/nek/2004_3/07_sapi.pdf (2015. 06. 10.)

⁹⁴ Az ország függetlenségének, területi épségének, nemzetközi szerződésben rögzített határainak, lakosságának és anyagi javainak védelmét értjük alatta.

⁹⁵ A katasztrófák kialakulásának megelőzését, a közvetlen veszély elhárítását, a károsító hatás csökkentését, az élet- és anyagi javak védelmét jelenti.

⁹⁶ Össztársadalmi feladat-, eszköz- és intézkedési rendszer, amelynek célja katasztrófa, fegyveres összeütközés esetén elsősorban a lakosság életének megóvása.

⁹⁷ <http://vtki.uni-nke.hu/uploads/media/items/kul-es-biztonsagpolitikai-agazat-2015-print.original.pdf> (2015. 06. 09.)

A köztársasági elnök a Honvédség főparancsnoka, jóváhagyja az ország fegyveres védelmének tervét, kinevezi és felmenti a Honvéd Vezérkar főnökét. Az Országgyűlés akadályoztatása esetén gyakorolja az Országgyűlés jogköreit.

3.1.3. A Kormány

A Kormány az országvédelem rendszerének központi eleme, meghatározza és összehangolja a honvédelemben közreműködő szervek honvédelmi feladatait. Szervezi a katasztrófák elleni védekezés irányítását és a végrehajtás összehangolását. Meghatározza a miniszterek és a védekezésben érintett állami szervek katasztrófavédelemmel kapcsolatos, valamint a fegyveres összeütközés időszakában végrehajtandó polgári védelmi feladatokat. A Kormány dönt a gazdaság mozgósításáról, a Magyar Honvédség készenléte fokozásáról. A Kormány a honvédelemért felelős miniszter útján irányítja a védelmi bizottságok honvédelmi és közvetlenül vagy a katasztrófák elleni védekezésért felelős miniszter útján a katasztrófavédelmi feladataik végrehajtását.

3.2. Az országvédelemben közreműködő szervek

3.2.1. A Magyar Honvédség

Az országvédelem katonai feladatainak végrehajtója, amely az ország egyedüli fegyveres ereje.⁹⁸ A Magyar Honvédség alapvető kötelessége az ország függetlenségének, területének, légterének, lakosságának és anyagi javainak külső támadással szembeni fegyveres védelme, valamint szövetségi és nemzetközi szerződésekből eredő egyéb katonai kötelezettségek teljesítése. A Magyar Honvédség közreműködik továbbá a nemzetközi terrorizmus elleni harc katonai feladatainak ellátásában.

3.2.2. A rendvédelmi szervek

A rendőrség állami, fegyveres rendvédelmi szerv, amelyet három egyenrangú és funkcionálisan önálló szerv együttesen alkot: az általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott általános

⁹⁸ *Petrétei József: Magyarország alkotmányjoga II. Államszervezet. Kodifikátor Alapítvány, Pécs 2014. 396. o.*

rendőri szerv, a belső bűnmegelőzési és bűnfelderítési feladatot ellátó Nemzeti Védelmi szolgálat valamint a – témánk szempontjából kiemelt jelentőségű – Terrorellhárítási Központ (továbbiakban: TEK).⁹⁹ A TEK országos illetékességű, a rendészetért felelős miniszter irányítása alá tartozó központi költségvetési szerv, vezetését a főigazgató látja el.

A rendvédelmi szervek alapvető feladataik ellátása mellett, közreműködnek egyes országvédelmi feladatok ellátásában, támogatják a Magyar Honvédséget az egyes védelmi feladatok végrehajtásában, részt vesznek polgári védelmi feladatok ellátásában, együttműködnek a helyi védelmi igazgatás szerveivel a honvédelmi feladatok végrehajtása érdekében, továbbá kiemelkedő szerepe van a hivatásos katasztrófa védelmi szervezeteknek is.

A rendőrség az Alaptörvényben, és más jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében – többek között – Magyarország területén felderíti a terrorszervezeteket, megelőzi, felderíti, illetve elhárítja magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorcselekmény elkövetésére irányuló törekvéseit és megakadályozza azt, hogy bűncselekményt kövessenek el, valamint megakadályozza, hogy magánszemélyek, csoportok, szervezetek terrorszervezet működését anyagi források biztosításával vagy más módon elősegítsék.¹⁰⁰ A TEK ezeknek a feladatoknak az ellátása érdekében elemzi és értékeli Magyarország terrorfenyegetettségének helyzetét, szervezi és koordinálja a terrorcselekmények megelőzését és elhárítását végző szervek tevékenységét, személy- és létesítményvédelmi feladatokat lát el, együttműködik a hazai és külföldi titkosszolgálatokkal, terrorellenes szervezetekkel. Feladata továbbá a különösen veszélyes bűnelkövetők elfogása, szükség esetén a kritikus infrastruktúrák védelme, a biztonsági intézkedési tervek kidolgozása.¹⁰¹

VI. Különleges jogrend

Annak ellenére, hogy hazánk terrorfenyegetettsége nem magas, továbbra is korunk jelentős globális fenyegetése marad, így – ha közvetve is – veszélyt jelent Magyarország biztonságára és értékrendjére. Ebből következően fontosnak tartjuk röviden ismertetni egy esetleges terrortámadás esetén irányadó jogszabályi rendelkezéseket.

⁹⁹ *Petrétei*: i. m. 406. o.

¹⁰⁰ 1994. évi XXXIV. törvény 1. § (2) bekezdés 15. pont

¹⁰¹ Ld. bővebben: 1994. évi XXXIV. törvény 7/E. §, valamint 295/2010. (XII. 22.) Korm. rendelet a terrorizmust elhárító szerv kijelöléséről és feladatai ellátásának részletes szabályairól 3. §

1. A szükségállapot

Az Alaptörvény rögzíti, hogy az Országgyűlés szükségállapotot hirdet ki „a törvényes rend megdöntésére vagy a hatalom kizárólagos megszerzésére irányuló fegyveres cselekmények, továbbá az élet- és vagyonbiztonságot tömeges méretekben veszélyeztető, fegyveresen vagy felfegyverkezve elkövetett súlyos, erőszakos cselekmények esetén”.¹⁰² A szükségállapot az ország területén belül, vagy a belső működésre kiható veszélyek, így az állam működését, a lakosság élet- és vagyonbiztonságát fenyegető cselekmények, így egy esetleges terrortámadás bekövetkezésekor kialakuló veszélyek kezelését szolgáló különleges jogrend.

A szükségállapot kihirdetéséhez az országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges,¹⁰³ azonban ha az Országgyűlés a döntés meghozatalában akadályoztatva van, a köztársasági elnök jogosult ennek kihirdetésére.¹⁰⁴ Szükségállapot idején rendkívüli intézkedéseket a köztársasági elnök vezethet be, rendeleti úton, azaz elnöki rendeleti kormányzás valósul meg, amely során – sarkalatos törvényben meghatározottak szerint – egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.¹⁰⁵ A bevezetett rendkívüli intézkedések a szükségállapot megszűnéséig, de legfeljebb 30 napig maradnak hatályban, kivéve, ha az Országgyűlés – akadályoztatása esetén az Országgyűlés honvédelmi ügyekkel foglalkozó bizottsága – meghosszabbítja.¹⁰⁶

Szükségállapot idején a kialakult helyzet kezelése elsősorban a rendőrség és a nemzetbiztonsági szolgálatok feladata, azonban ezeknek a szerveknek az alkalmazása nem elegendő az Alaptörvény lehetőséget biztosít a Magyar Honvédség ez irányú felhasználására is, amelyről az Országgyűlés – akadályoztatása esetén a köztársasági elnök – dönt.¹⁰⁷ Az Alaptörvény e cikkelye teljes összhangban van a rendőrség feladatainak meghatározásával, ugyanis az alapvető kötelezettségein túl (a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a közbiztonság, a közrend, az államhatár védelme, stb.) a különleges jogrend (így a szükségállapot) esetén hatáskörébe utalt rendvédelmi feladatokat is ellát.¹⁰⁸

¹⁰² Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 48. cikk (1) bekezdés *b*) pont

¹⁰³ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 48. cikk (2) bekezdés

¹⁰⁴ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 48. cikk (3) bekezdés

¹⁰⁵ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 50. cikk (3) bekezdés

¹⁰⁶ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 50. cikk (5)-(6) bekezdés

¹⁰⁷ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 50. cikk (1)-(2) bekezdés

¹⁰⁸ Szabó Csaba – Horváth László: Magyarország Alaptörvényének és a Magyar Köztársaság Alkotmányának összevetése a különleges jogrend vonatkozásában. Hadmérnök 2012/2. sz. 399. o.
http://hadmernok.hu/2012_2_szabo_horvath.pdf (2015.06.15.)

2. A megelőző védelmi helyzet

Megelőző védelmi helyzetet az Országgyűlés külső fegyveres támadás veszélye esetén vagy szövetségi kötelezettség teljesítése érdekében meghatározott időre hirdethet ki, ezzel egyidejűleg felhatalmazza a Kormányt sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedések bevezetésére.¹⁰⁹ A Kormány a kihirdetés kezdeményezését követően a közigazgatás, a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek működését érintő törvényektől eltérő intézkedéseket vezethet be,¹¹⁰ többek között elrendelheti speciális terrorelhárító intézkedések bevezetését.¹¹¹ Megelőző védelmi helyzet kihirdetéséhez, meghosszabbításához a jelen lévő országgyűlési képviselők kétharmadának szavazata szükséges,¹¹² az így bevezetett intézkedések hatálya az Országgyűlés megelőző védelmi helyzet kihirdetésére vonatkozó döntésig, de legfeljebb hatvan napig tart,¹¹³ a Kormány rendelete a megelőző védelmi helyzet megszűnésével hatályát veszti.¹¹⁴

3. A váratlan támadás

A Kormány külső fegyveres csoportoknak Magyarország területére történő váratlan betörése esetén a támadás elhárítására, Magyarország területének a honi és szövetséges légvédelmi és repülő készségi erőkkel való oltalmazására, a törvényes rend, az élet- és vagyonbiztonság, a közrend és a közbiztonság védelme érdekében a szükségállapot vagy a rendkívüli állapot kihirdetésére vonatkozó döntésig a támadással arányos és arra felkészített erőkkel azonnal intézkedni köteles.¹¹⁵ A Kormány sarkalatos törvényben meghatározott rendkívüli intézkedéseket vezethet be, rendeletet alkothat, egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat.¹¹⁶ A Kormány így meghozott rendelete a váratlan támadás megszűnésével hatályát veszti,¹¹⁷ meghosszabbítására – ellentétben a többi különleges jogrendi időszakban meghozott rendelettel – nincs lehetőség.

¹⁰⁹ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 51. cikk (1) bekezdés

¹¹⁰ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 51. cikk (3) bekezdés

¹¹¹ 2011. évi CXIII. törvény 79. § k) pont

¹¹² Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 51. cikk (2) bekezdés

¹¹³ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 51. cikk (3) bekezdés

¹¹⁴ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 51. cikk (5) bekezdés

¹¹⁵ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 52. cikk (1) bekezdés

¹¹⁶ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 52. cikk (3) bekezdés

¹¹⁷ Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) 52. cikk (4) bekezdés

4. A különleges jogrend célja

A különleges jogrend alkalmazásának célja az állam működését, az állampolgárok élet- és vagyonbiztonságát veszélyeztető, a normál (béke-) időszak jogszabályi környezetben és környezettel nem biztosítható védelmi feladatok végrehajtásának, vagy a végrehajtásra való időbeni felkészülés feltételeinek biztosítása, amely cél elérésének eljárásjogi kereteit biztosítják a különleges jogrendben alkalmazható rendkívüli intézkedések, amelyek egyaránt kiterjednek az államszervezet működési területeire, valamint az állampolgárok alapvető jogait és kötelezettségeit érintő területekre is.¹¹⁸ Összegzésként elmondhatjuk, hogy a különleges jogrend intézményrendszerébe tartozó szükségállapot, valamint megelőző védelmi helyzet és váratlan támadás szabályozása megfelelő alkotmányos alapokat teremtettek egy esetleges terrortámadás során felmerülő problémák kezelésére.

¹¹⁸ Lakatos László: A különleges jogrend és a honvédelem szabályozása. MTA Law Working Papers 2014/49. sz. 9-10. o. http://jog.tk.mta.hu/uploads/files/mtalwp/2014_49_Lakatos.pdf (2015.06.15.)